

Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (druhého senátu)

5. března 2020*

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana spotřebitele – Směrnice 2008/48/ES – Smlouvy o spotřebitelském úvěru – Článek 8 – Povinnost věřitele ověřit úvěruschopnost spotřebitele – Vnitrostátní právní úprava – Namítatelnost promlčení námitky neplatnosti smlouvy vznesené spotřebitelem – Článek 23 – Sankce – Účinnost, přiměřenost a odrazující povaha – Vnitrostátní soud – Zkoumání z úřední povinnosti, zda byla tato povinnost dodržena“

Ve věci C-679/18,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Okresního soudu v Ostravě (Česká republika) ze dne 25. října 2018, došlým Soudnímu dvoru dne 5. listopadu 2018, v řízení

OPR-Finance s.r.o.

proti

GK,

SOUDNÍ DVŮR (druhý senát),

ve složení A. Arabadžev, předseda senátu, T. von Danwitz a A. Kumin (zpravodaj), soudci,

generální advokátka: J. Kokott,

vedoucí soudní kanceláře: M. Longar, rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 4. září 2019,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za českou vládu M. Smolkem, J. Vláčilem a S. Šindelkovou, jako zmocněnci,
- za portugalskou vládu L. Inez Fernandesem, P. Barros da Costa, M. J. Marques a C. Farto, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi G. Goddin a P. Němečkovou, jako zmocněnkyněmi,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 14. listopadu 2019,

vydává tento

* Jednací jazyk: čeština.

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 8 a 23 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS (Úř. věst. 2008, L 133, s. 66, opravy v Úř. věst. 2009, L 207, s. 14, Úř. věst. 2010, L 199, s. 40, Úř. věst. 2011, L 234, s. 46, a Úř. věst. 2018, L 81, s. 85).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi společnostmi OPR-Finance s.r.o. a GK ohledně návrhu na zaplacení zbývajících dlužných částek na základě smlouvy, kterou tato společnost poskytla úvěr GK.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Body 7, 9, 26, 28 a 47 odůvodnění směrnice 2008/48 znějí:
„(7) Pro usnadnění vzniku dobře fungujícího vnitřního trhu spotřebitelských úvěrů je nezbytné zajistit harmonizovaný rámec Společenství v celé řadě klíčových oblastí. [...]
[...]
(9) Úplná harmonizace je nezbytná pro zajištění vysoké a rovnocenné úrovně ochrany zájmů všech spotřebitelů ve Společenství a pro vytvoření skutečného vnitřního trhu. Členskými státy by proto nemělo být povoleno zachovávat ani zavádět jiná vnitrostátní ustanovení, než která jsou stanovena v této směrnici. Toto omezení by se však mělo vztahovat pouze na ustanovení harmonizovaná t[er]mínem této směrnice. Kde tato harmonizovaná ustanovení nejsou, měly by mít členské státy i nadále možnost zachovávat nebo zavádět vnitrostátní právní předpisy. [...] Jiným příkladem této možnosti členských států by mohlo být zachování nebo zavedení vnitrostátních předpisů o zrušení kupní smlouvy nebo smlouvy o poskytnutí služby, jestliže spotřebitel uplatní své právo odstoupit od úvěrové smlouvy. [...]
[...]
(26) [...] Především na rozšiřujícím se úvěrovém trhu je důležité, aby se věřitelé nepouštěli do nezodpovědného půjčování ani neposkytovali úvěry bez předchozího posouzení úvěruschopnosti, a členské státy by měly vykonávat nezbytný dohled s cílem předejít takovému jednání, a měly by pro tyto případy stanovit nezbytné prostředky k sankcionování věřitelů. [...] [V]ěřitelé [by měli mít] povinnost kontrolovat v jednotlivých případech úvěruschopnost spotřebitele. Za tímto účelem by jim mělo být dovoleno využívat informace poskytnuté spotřebitelem nejen během přípravy dané úvěrové smlouvy, ale i v průběhu dlouhodobého obchodního vztahu. Orgány členských států by mohly rovněž vydávat vhodné pokyny a obecné směry pro věřitele. Rovněž spotřebitel by měl jednat obezřetně a dodržovat své smluvní povinnosti.
[...]
(28) K posouzení úvěruschopnosti spotřebitele by měl věřitel rovněž vyhledávat v příslušných databázích; právní a faktické okolnosti mohou vyžadovat, aby se toto vyhledávání lišilo co do rozsahu. [...]
[...]

(47) Členské státy by měly stanovit pravidla týkající se sankcí za porušení vnitrostátních předpisů přijatých podle této směrnice a zajistit jejich uplatňování. I když je volba sankcí i nadále na členských státech, měly by být stanovené sankce účinné, přiměřené a odrazující.“

- 4 Článek 8 této směrnice, nadepsaný „Povinnost posoudit úvěruschopnost spotřebitele“, v odstavci 1 stanoví:

„Členské státy zajistí, aby před uzavřením úvěrové smlouvy věřitel posoudil úvěruschopnost spotřebitele na základě dostatečných informací získaných případně od spotřebitele, a pokud je to nezbytné, na základě vyhledávání v příslušné databázi. Členské státy, jejichž právní předpisy vyžadují, aby věřitelé posoudili úvěruschopnost spotřebitelů na základě vyhledávání v příslušné databázi, mohou tento požadavek zachovat.“

- 5 Článek 23 uvedené směrnice, nadepsaný „Sankce“, stanoví:

„Členské státy stanoví pravidla pro sankce za porušení vnitrostátních předpisů přijatých na základě této směrnice a přijmou veškerá nezbytná opatření k zajištění jejich uplatňování. Stanovené sankce musí být účinné, přiměřené a odrazující.“

České právo

Zákon č. 257/2016 o spotřebitelském úvěru

- 6 Směrnice 2008/48 byla do českého práva provedena zákonem č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru.

- 7 Ustanovení § 86 tohoto zákona, nadepsaného „Posouzení úvěruschopnosti spotřebitele“, stanoví:

„(1) Poskytovatel před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru nebo změnou závazku z takové smlouvy spočívající ve významném navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru posoudí úvěruschopnost spotřebitele na základě nezbytných, spolehlivých, dostatečných a přiměřených informací získaných od spotřebitele, a pokud je to nezbytné, z databáze umožňující posouzení úvěruschopnosti spotřebitele nebo i z jiných zdrojů. Poskytovatel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud z výsledku posouzení úvěruschopnosti spotřebitele vyplývá, že nejsou důvodné pochybnosti o schopnosti spotřebitele spotřebitelský úvěr splácet.

(2) Poskytovatel při posouzení úvěruschopnosti spotřebitele posuzuje zejména schopnost spotřebitele splácet sjednané pravidelné splátky spotřebitelského úvěru, a to na základě porovnání příjmů a výdajů spotřebitele a způsobu plnění dosavadních dluhů. Hodnotu majetku přitom zohledňuje tehdy, jestliže ze smlouvy o spotřebitelském úvěru vyplývá, že spotřebitelský úvěr má být částečně nebo úplně splacen výnosem z prodeje majetku spotřebitele, nikoli pravidelnými splátkami, nebo jestliže z finanční situace spotřebitele vyplývá, že bude schopen splácet spotřebitelský úvěr bez ohledu na své příjmy.“

- 8 Ustanovení § 87 tohoto zákona, nadepsaného „Důsledky porušení povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele“, v odstavci 1 stanoví:

„Poskytne-li poskytovatel spotřebiteli spotřebitelský úvěr v rozporu s § 86 odst. 1 větou druhou, je smlouva neplatná. Spotřebitel může uplatnit námitku neplatnosti v tříleté promlčecí lhůtě běžící ode dne uzavření smlouvy. Spotřebitel je povinen vrátit poskytnutou jistinu spotřebitelského úvěru v době přiměřené jeho možnostem.“

Zákon č. 89/2012, občanský zákoník

- 9 Ustanovení § 586 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, zní:

„(1) Je-li neplatnost právního jednání stanovena na ochranu zájmu určité osoby, může vznést námitku neplatnosti jen tato osoba.

(2) Nenamítne-li oprávněná osoba neplatnost právního jednání, považuje se právní jednání za platné.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 10 Dne 21. dubna 2017 uzavřela GK se společností OPR-Finance distančně smlouvu o revolvingovém úvěru, na základě které tato společnost poskytla GK částku 4 900 korun českých (Kč) (přibližně 192 eur).
- 11 Vzhledem k tomu, že GK dlužné částky neuhradila, podala společnost OPR-Finance dne 7. června 2018 žalobu k Okresnímu soudu v Ostravě (Česká republika), kterou se domáhala, aby byla GK uložena povinnost zaplatit částku 7 839 Kč (přibližně 307 eur) se zákonným úrokem z prodlení od 1. října 2017 do úplného zaplacení této částky.
- 12 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že společnost OPR-Finance v rámci původního řízení netvrdila, a tím méně prokázala, že by před uzavřením předmětné úvěrové smlouvy posoudila úvěruschopnost dlužníka.
- 13 Na druhé straně GK nenamítla z toho vyplývající neplatnost smlouvy. Podle § 87 odst. 1 zákona č. 257/2016 o spotřebitelském úvěru se přitom sankce neplatnosti úvěrové smlouvy uplatní jen na návrh spotřebitele. Předkládající soud se domnívá, že se takové pravidlo přičí ochraně spotřebitele zaručené směrnicí 2008/48.
- 14 Předkládající soud v této souvislosti zaprvé uvádí, že podle ustálené české právní praxe i doktríny vnitrostátní soud nesmí sankci relativní neplatnosti vyplývající z § 87 odst. 1 zákona č. 257/2016 o spotřebitelském úvěru uplatnit z úřední povinnosti. Zadruhé podle předkládacího soudu existuje jen nepatrný počet případů, kdy spotřebitelé, kteří ve většině sporů ze spotřebitelského úvěru nejsou zastoupeni advokátem, vnesou námitku neplatnosti smlouvy z důvodu, že věřitel opomněl posoudit jejich úvěruschopnost.
- 15 Předkládající soud si dále klade otázku, zda by konformní výklad vnitrostátního práva ve světle směrnice 2008/48, tj. že by byl vnitrostátní soud povinen sankci stanovenou v § 87 odst. 1 zákona č. 257/2016 o spotřebitelském úvěru uplatnit z úřední povinnosti, nevedl k výkladu *contra legem*.
- 16 Za těchto podmínek se Okresní soud v Ostravě rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
- „1) Brání článek 8 ve spojení s článkem 23 směrnice [2008/48] vnitrostátní právní úpravě, která za porušení povinnosti věřitele před uzavřením úvěrové smlouvy posoudit úvěruschopnost spotřebitele stanoví sankci neplatnosti úvěrové smlouvy spojenou s povinností spotřebitele vrátit věřiteli poskytnutou jistinu v době přiměřené jeho možnostem, přičemž však tato sankce (neplatnost úvěrové smlouvy) se uplatní jen v případě, že se jí spotřebitel v tříleté promlčecí době dovolá (tj. namítne neplatnost smlouvy)?

- 2) Zakládá článek 8 ve spojení s článkem 23 směrnice [2008/48] povinnost vnitrostátního soudu aplikovat sankci stanovenou ve vnitrostátní právní úpravě za porušení povinnosti věřitele posoudit úvěruschopnost spotřebitele z úřední povinnosti (tj. i v případě, že se jí spotřebitel aktivně nedovolá)?“

K předběžným otázkám

- 17 Podstatou předběžných otázek předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda musí být článek 8 směrnice 2008/48 ve spojení s jejím článkem 23 vykládán v tom smyslu, že jednak vnitrostátnímu soudu ukládá, aby z úřední povinnosti zkoumal, zda došlo k porušení předsmuvní povinnosti věřitele stanovené v článku 8 této směrnice, tj. povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele, a vyvodil důsledky, které z porušení této povinnosti vyplývají ve vnitrostátním právu, a jednak brání vnitrostátní úpravě, podle níž se sankce za takové porušení, tj. neplatnost úvěrové smlouvy ve spojení s povinností tohoto spotřebitele vrátit věřiteli poskytnutou jistinu v době přiměřené jeho možnostem, uplatní pouze za podmínky, že spotřebitel tuto neplatnost namítne, a to v tříleté promlčecí době.
- 18 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že Soudní dvůr mnohokrát připomněl povinnost vnitrostátního soudu zkoumat z úřední povinnosti porušení některých ustanovení unijního spotřebitelského práva (rozsudek ze dne 21. dubna 2016, Radlinger a Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, bod 62 a citovaná judikatura).
- 19 Takový požadavek je odůvodněn tím, že systém ochrany spočívá podle ustálené judikatury Soudního dvora na myšlence, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli jak z hlediska vyjednávací síly, tak úrovně informovanosti, což ho vede k tomu, že přistupuje na podmínky předem vyhotovené prodávajícím nebo poskytovatelem, aniž může ovlivnit jejich obsah (rozsudek ze dne 21. dubna 2016, Radlinger a Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, bod 63 a citovaná judikatura).
- 20 Z článku 8 odst. 1 směrnice 2008/48 ve spojení s bodem 28 jejího odůvodnění vyplývá, že před uzavřením úvěrové smlouvy je věřitel povinen posoudit úvěruschopnost spotřebitele, přičemž tato povinnost může popřípadě zahrnovat i vyhledávání v příslušných databázích. V tomto ohledu je nutno připomenout, že v souladu s bodem 26 odůvodnění této směrnice má tato povinnost za cíl, aby věřitel jednal zodpovědně a neposkytoval úvěr spotřebitelům, kteří nejsou úvěruschopní.
- 21 Tato povinnost navíc tím, že směřuje k ochraně spotřebitele před riziky nadměrného zadlužení a platební neschopnosti, přispívá k uskutečnění cíle směrnice 2008/48, kterým je, jak vyplývá z bodů 7 a 9 jejího odůvodnění, provést v úpravě spotřebitelských úvěrů úplnou a kogentní harmonizaci v celé řadě klíčových oblastí, která je považována za nezbytnou pro zajištění vysoké a rovnocenné úrovně ochrany zájmů všech spotřebitelů v Evropské unii a pro usnadnění vzniku dobře fungujícího vnitřního trhu spotřebitelských úvěrů (rozsudek ze dne 27. března 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, bod 42). Tato povinnost má tedy pro spotřebitele zásadní význam.
- 22 Existuje také nezanedbatelné nebezpečí, že se spotřebitel, zejména z důvodu nevědomosti, nebude dovolávat právní normy určené k jeho ochraně (rozsudek ze dne 21. dubna 2016, Radlinger a Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, bod 65 a citovaná judikatura).
- 23 Z předchozích úvah vyplývá – jak již Soudní dvůr rozhodl v oblasti dodržování informační povinnosti stanovené v čl. 10 odst. 2 směrnice 2008/48, která rovněž přispívá k uskutečňování cíle této směrnice připomenutého v bodě 21 tohoto rozsudku – že spotřebitele by nebylo možné efektivně chránit, pokud by vnitrostátní soud nebyl povinen zkoumat z úřední povinnosti, jakmile k tomu má

k dispozici nezbytné právní a skutkové okolnosti, zda byla splněna povinnost věřitele stanovená v článku 8 této směrnice (obdobně viz rozsudek ze dne 21. dubna 2016, Radlinger a Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, body 66 a 70).

- 24 Navíc pokud vnitrostátní soud z úřední povinnosti konstatoval porušení této povinnosti, má povinnost vyvodit veškeré důsledky, které z takového porušení podle vnitrostátního práva vyplývají, aniž by vyčkal příslušného návrhu spotřebitele, s tou výhradou, že musí být dodržena zásada kontradiktornosti a sankce stanovené vnitrostátním právem musí respektovat požadavky stanovené v článku 23 směrnice 2008/48, jak je vyložil Soudní dvůr (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. dubna 2016, Radlinger a Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, body 71, 73 a 74). V tomto ohledu je třeba připomenout, že článek 23 této směrnice stanoví, že pravidla pro sankce za porušení vnitrostátních předpisů přijatých na základě článku 8 uvedené směrnice musí být stanovena tak, aby sankce byly účinné, přiměřené a odrazující, a dále že členské státy přijmou veškerá nezbytná opatření k zajištění jejich uplatňování. V těchto mezích je volba uvedených sankčních pravidel na uvážení členských států (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 27. března 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, bod 43).
- 25 Mimoto podle ustálené judikatury týkající se zásady loajální spolupráce, zakotvené v čl. 4 odst. 3 SEU, musí členské státy, i když je jim ponechána volba sankcí, zejména zajistit, aby byla porušení unijního práva postihována podle podobných hmotněprávních a procesních pravidel jako porušení vnitrostátního práva podobné povahy a závažnosti, přičemž sankce musí být vždy účinná, přiměřená a odrazující (rozsudek ze dne 27. března 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, bod 44 a citovaná judikatura).
- 26 Soudní dvůr také rozhodl, že sankce musí být přiměřené závažnosti porušení, která postihují, zejména zajištěním skutečně odrazujícího účinku, přičemž musí respektovat obecnou zásadu proporcionality (rozsudek ze dne 9. listopadu 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, bod 63 a citovaná judikatura).
- 27 Je třeba dodat, že je na vnitrostátních soudech, které jako jediné mají pravomoc vykládat a aplikovat vnitrostátní právo, aby ověřily, zda tyto sankce s ohledem na všechny okolnosti daného případu odpovídají takovýmto požadavkům a zda jsou účinné, přiměřené a odrazující.
- 28 Soudní dvůr však při rozhodování o předběžné otázce může podat upřesňující vysvětlení, a poskytnout tak těmto soudům vodítko při jejich posuzování (obdobně viz rozsudek ze dne 21. listopadu 2018, de Diego Porras, C-619/17, EU:C:2018:936, bod 91 a citovaná judikatura).
- 29 V projednávané věci z údajů obsažených v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že v případě porušení předšmluvní povinnosti věřitele uložené v § 86 zákona č. 257/2016 o spotřebitelském úvěru, tj. povinnosti posoudit úvěruschopnost dlužníka, se sankce neplatnosti úvěrové smlouvy ve spojení s povinností spotřebitele vrátit věřiteli toliko jistinu v době přiměřené jeho možnostem uplatní za podmínky, že spotřebitel tuto neplatnost namítne, a to v tříleté promlčecí době od uzavření smlouvy. V případě uplatnění sankce stanovené tímto zákonem, tj. neplatnosti úvěrové smlouvy, tedy věřitel ztrácí nárok na zaplacení sjednaných úroků a poplatků.
- 30 V tomto ohledu je třeba uvést, že vede-li uplatnění takové sankce ke ztrátě věřitelova nároku na sjednané úroky a poplatky, jeví se být tato sankce přiměřená závažnosti porušení, jež postihuje, a zejména má skutečně odrazující účinek (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 27. března 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, body 52 a 53, a ze dne 9. listopadu 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, bod 69).

- 31 Je třeba upřesnit, že s ohledem na význam cíle ochrany spotřebitele, který je inherentně spjat s povinností věřitele ověřit úvěruschopnost dlužníka, již Soudní dvůr rozhodl, že kdyby sankce zániku nároku na úroky byla v praxi oslabena, či dokonce zcela ztratila povahu sankce, nezbytně by z toho vyplynulo, že není skutečně odrazující (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 27. března 2014, LCL Le Crédit Lyonnais, C-565/12, EU:C:2014:190, body 52 a 53).
- 32 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že uplatnění sankce neplatnosti úvěrové smlouvy je podmíněno tím, že spotřebitel tuto neplatnost namítne, a to v tříleté promlčecí době. K posledně uvedenému aspektu je nutno připomenout, že podle ustálené judikatury platí, že při neexistenci unijní právní úpravy v dané oblasti jsou pravidla zajišťující ochranu práv, která jednotlivcům vyplývají z unijního práva, upravena vnitrostátním právním řádem každého členského státu na základě zásady procesní autonomie členských států, avšak za předpokladu, že tyto podmínky nejsou méně příznivé než ty, které se uplatní v obdobných situacích vnitrostátní povahy (zásada rovnocennosti), a že v praxi neznemožňují nebo nadměrně neztěžují výkon práv přiznaných právním řádem Unie (zásada efektivity) (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 18. prosince 2014, CA Consumer Finance, C-449/13, EU:C:2014:2464, bod 23).
- 33 K zásadě rovnocennosti je nutno uvést, že Soudní dvůr nemá k dispozici žádné poznatky, které by mohly vyvolat pochybnosti o souladu podmínky promlčecí doby, o níž jde ve věci v původním řízení, s touto zásadou.
- 34 Pokud jde o zásadu efektivity, stačí připomenout – jak vyplývá z bodů 23 a 24 tohoto rozsudku – že účinná ochrana spotřebitele vyžaduje, aby v situaci, kdy věřitel uplatní svůj nárok z úvěrové smlouvy vůči spotřebiteli, vnitrostátní soud z úřední povinnosti posoudil, zda věřitel dodržel povinnost stanovenou v článku 8 směrnice 2008/48, a konstatuje-li porušení této povinnosti, vyvodil z toho důsledky upravené vnitrostátním právem, aniž by vyčkal příslušného návrhu spotřebitele, s tou výhradou, že musí být dodržena zásada kontradiktornosti.
- 35 Co se týče takové sankce, jako je neplatnost úvěrové smlouvy spojená s povinností vrátit jistinu, je nutno upřesnit, že pokud se spotřebitel k uplatnění takové sankce vyjádří odmítavě, mělo by být k tomuto názoru přihlédnuto (obdobně viz rozsudky ze dne 4. června 2009, Pannon GSM, C-243/08, EU:C:2009:350, bod 33, a ze dne 21. února 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, bod 35).
- 36 Z těchto skutečností vyplývá, že zásada efektivity brání podmínce, aby sankce, která se uplatní v případě porušení povinnosti věřitele stanovené v článku 8 směrnice 2008/48, tj. neplatnost smlouvy ve spojení s povinností vrátit jistinu, musela být namítnuta spotřebitelem, a to v tříleté promlčecí době.
- 37 Tento závěr nelze zpochybnit argumentem, který uplatnila česká vláda ve svém písemném vyjádření, a sice že vnitrostátní ustanovení o dohledu nad úvěrovými institucemi upravují rovněž správní sankci ve formě pokuty až do výše 20 milionů Kč (přibližně 783 000 eur) v případě poskytnutí úvěru bez dodržení povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele.
- 38 Je totiž třeba poukázat na to, že Evropská komise na jednání uvedla, aniž jí v tom bylo oponováno, že příslušný český orgán dohledu, a sice Česká národní banka, nikdy neoznámil žádné rozhodnutí o uložení pokuty za porušení této povinnosti věřitele. Jak dále poznamenala generální advokátka v bodě 82 svého stanoviska, takové sankce nemohou samy o sobě dostatečně účinným způsobem zajistit ochranu spotřebitele před riziky nadměrného zadlužení a platební neschopnosti, o níž usiluje směrnice 2008/48, neboť nemají vliv na situaci spotřebitele, jemuž byl smlouvou poskytnut úvěr v rozporu s článkem 8 této směrnice.

- 39 Každopádně když vnitrostátní zákonodárce stejně jako v projednávané věci stanovil jako postih za takové porušení vedle správní sankce též občanskoprávní sankci, z níž může mít dotýčný spotřebitel prospěch, musí být tato sankce s ohledem na zvláštní význam, jaký směrnice 2008/48 přikládá ochraně spotřebitele, uplatňována při dodržení zásady efektivity.
- 40 Z údajů obsažených v žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce konečně vyplývá, že v souladu s ustálenou judikaturou českých soudů je vnitrostátnímu soudu zakázáno, aby sankci stanovenou pro případ porušení předšmluvní povinnosti věřitele posoudit úvěruschopnost spotřebitele, tj. sankci neplatnosti úvěrové smlouvy ve spojení s povinností vrátit jistinu, uplatňoval z úřední povinnosti.
- 41 Pokud jde o tento zákaz, je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury Soudního dvora jsou vnitrostátní soudy při použití vnitrostátního práva povinny vykládat vnitrostátní právo v co největším možném rozsahu ve světle znění a účelu směrnice 2008/48, aby dosáhly výsledku jí zamýšleného, a tudíž i souladu s čl. 288 třetím pododstavcem SFEU. Tato povinnost konformního výkladu vnitrostátního práva je totiž inherentní systému Smlouvy o FEU v tom, že umožňuje, aby vnitrostátní soudy v rámci svých pravomocí zajistily plnou účinnost unijního práva při rozhodování o sporech, které jim byly předloženy (rozsudek ze dne 21. dubna 2016, Radlinger a Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, bod 79).
- 42 Soudní dvůr již mimoto mnohokrát rozhodl, že zásada konformního výkladu vyžaduje, aby vnitrostátní soudy učinily vše, co spadá do jejich pravomoci, s tím, že vezmou v úvahu veškeré vnitrostátní právo a použijí metody výkladu jím uznané, aby zajistily plnou účinnost dotčené směrnice a došly k výsledku, který by byl v souladu s cílem sledovaným touto směrnicí (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 24. ledna 2012, Dominguez, C-282/10, EU:C:2012:33, bod 27 a citovaná judikatura).
- 43 Je třeba dodat, že vnitrostátní soudy, včetně soudů rozhodujících v posledním stupni, musí případně změnit ustálenou vnitrostátní judikaturu, vychází-li tato judikatura z výkladu vnitrostátního práva, který je neslučitelný s cíli směrnice (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. září 2019, Pohotovost, C-331/18, EU:C:2019:665, bod 56 a citovaná judikatura).
- 44 Z toho plyne, že předkládající soud nemůže ve věci v původním řízení platně dospět k závěru, že dotčená vnitrostátní ustanovení nelze vyložit v souladu s unijním právem, pouze z toho důvodu, že tato ustanovení byla vyložena českými soudy ve smyslu, který není slučitelný s uvedeným právem. Předkládajícímu soudu tedy přísluší zajistit plný účinek směrnice 2008/48 tím, že na základě své vlastní pravomoci případně nepoužije výklad českých soudů, jestliže uvedený výklad není slučitelný s unijním právem (obdobně viz rozsudek ze dne 8. listopadu 2016, Ogňanov, C-554/14, EU:C:2016:835, body 69 a 70 a citovaná judikatura).
- 45 Tato povinnost konformního výkladu však má své meze, které jsou dány obecnými právními zásadami, zejména zásadou právní jistoty, a to v tom směru, že nemůže být základem pro výklad vnitrostátního práva *contra legem*.
- 46 S ohledem na všechny předchozí úvahy je třeba na předběžné otázky odpovědět tak, že články 8 a 23 směrnice 2008/48 musí být vykládány v tom smyslu, že vnitrostátnímu soudu ukládají, aby z úřední povinnosti zkoumal, zda došlo k porušení předšmluvní povinnosti věřitele stanovené v článku 8 této směrnice, tj. povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele, a vyvodil důsledky, které z porušení této povinnosti vyplývají ve vnitrostátním právu, za podmínky, že sankce splňují požadavky tohoto článku 23. Články 8 a 23 směrnice 2008/48 musí být rovněž vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátní úpravě, podle níž se sankce za porušení předšmluvní povinnosti věřitele posoudit úvěruschopnost spotřebitele, tj. neplatnost úvěrové smlouvy ve spojení s povinností tohoto spotřebitele vrátit věřiteli poskytnutou jistinu v době přiměřené jeho možnostem, uplatní pouze za podmínky, že spotřebitel tuto neplatnost namítne, a to v tříleté promlčecí době.

K nákladům řízení

- 47 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (druhý senát) rozhodl takto:

Články 8 a 23 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS musí být vykládány v tom smyslu, že vnitrostátnímu soudu ukládají, aby z úřední povinnosti zkoumal, zda došlo k porušení předsmmluvní povinnosti věřitele stanovené v článku 8 této směrnice, tj. povinnosti posoudit úvěruschopnost spotřebitele, a vyvodil důsledky, které z porušení této povinnosti vyplývají ve vnitrostátním právu, za podmínky, že sankce splňují požadavky tohoto článku 23. Články 8 a 23 směrnice 2008/48 musí být rovněž vykládány v tom smyslu, že brání vnitrostátní úpravě, podle níž se sankce za porušení předsmmluvní povinnosti věřitele posoudit úvěruschopnost spotřebitele, tj. neplatnost úvěrové smlouvy ve spojení s povinností tohoto spotřebitele vrátit věřiteli poskytnutou jistinu v době přiměřené jeho možnostem, uplatní pouze za podmínky, že spotřebitel tuto neplatnost namítne, a to v tříleté promlčecí době.

Podpisy.